

УДК 330.12

ФІСКАЛЬНА СТІЙКІСТЬ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ ТА ЗАГРОЗ

*Крихтіна Ю.О., д.держ.упр., доцент,
Карачарова К.А., к.е.н., доцент (УкрДУЗТ)*

У статті проведено ідентифікацію проблемних зон і систематизовано виклики фінансової стійкості, що стоять перед країнами Європейського Союзу. Серед основних викликів, що пов'язані зі стійкістю державних фінансів, виділено наступні: створення незалежних фінансових інституцій, закони про фінансову відповідальність, фінансові правила та управління фінансовими ризиками. Встановлено, що європейські держави мають пристосуватися до непередбачених ситуацій, що не залежать від уряду, таких як великі коливання ділового циклу та супутні економічні кризи.

Ключові слова: *фінансова стійкість, державні фінанси, європейські країни, уряд, європейська економіка, фінансова відповідальність, фінансові ризики, фінансові правила, Європейський союз*

FISCAL STABILITY OF EUROPEAN COUNTRIES IN THE CONTEXT OF CURRENT CHALLENGES AND THREATS

*Krykhtina Yu., Doctor of Public Administration, Associate Professor,
Karacharova K., Candidate of Economic Sciences, Associate Professor (USURT)*

The main task of this scientific article is to systematize and summarize the main challenges to fiscal stability facing the Member States of the European Union, which must adapt to unforeseen circumstances in a changing and unstable economic environment. In modern languages, the European community is compressed with a number of challenges, such as: overcoming the consequences of the financial crises, which have been especially felt over the past decade; a balanced way out of the restrictions caused globally by the pandemic; existence the commodity crisis caused by the Russian invasion of Ukraine. These factors highlighted some weaknesses in the management of the economic policy of European states. Through the use of specific indicators aimed at assessing European fiscal stability, the specific and problematic areas and challenges facing the countries of the European Union have been identified. Among the main challenges associated with the sustainability of public finances are the following: the creation of independent fiscal institutions, laws on fiscal responsibility, fiscal rules and fiscal risk management. The topic is relevant, as the deterioration of global fiscal stability highlighted the need to study relevant indicators that aim to assess the current state and outline future trends in European public finances. The sustainability of public finances (fiscal sustainability) is the ability of the government to maintain and control within acceptable limits its operating expenses and taxes, as well as to ensure a stable macroeconomic policy in the long term without threat. state solvency. It is noted that the sustainability of public finances is not an indirect problem, but concerns intergenerational capital and is related to its well-being. Maintaining a controlled public debt is a prerequisite for the proper functioning of the European economy. It has been established that European states must adapt to unforeseen situations beyond the control of the government, such as large fluctuations in the business cycle and associated economic crises.

Keywords: fiscal sustainability, statefinances, European countries, government, European economy, fiscal responsibility, fiscal risks, fiscal rules, European Union

Постановка проблеми. В сучасних умовах, європейська спільнота стискається з низкою викликів, таких як: подолання наслідків світової фінансової кризи, які особливо відчуваються протягом останнього десятиріччя; збалансований вихід із обмежень, спричинених глобальною пандемією; існування сировинної кризи, спричиненої російським вторгненням в Україну. Ці фактори висвітлили деякі слабкі сторони в управлінні економічною політикою європейських держав. На жаль, найбільш «постраждалими» країнами є ті, де економіка більш розвинена, оскільки вони понесли великі втрати у виробництві, внаслідок чого був збільшений державний борг в порівнянні з економіками тих країн, що розвиваються.

Погіршення стану глобальної фінансової стійкості висвітлило необхідність дослідження відповідних факторів, які мають на меті оцінити поточний стан та окреслити майбутні тенденції до європейських державних фінансів. Стійкість державних фінансів (тобто фінансова стійкість) являє собою здатність уряду підтримувати і контролювати в допустимих межах свої операційні витрати і податки, а також забезпечувати стабільну макроекономічну політику в довгостроковій перспективі без загрози державній платоспроможності.

Підтримання контрольованого державного боргу є необхідною умовою належного функціонування європейської економіки. Особливу увагу доцільно приділити викликам, що стоять перед державами-членами Європейського Союзу, які повинні адаптуватися до непередбачених обставин, що не залежать від уряду, таких як великі коливання ділового циклу і супутні економічні кризи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Виділення невирішених частин загальної проблеми. Проблема

забезпечення фінансової стійкості була об'єктом дослідження багатьох вчених. Уперше комплексний методичний підхід до оцінки фінансової стійкості було запропоновано О. Бланчардом [4]. Послідовниками даної теорії були А. Ауербах, Дж. Гокхлі, Л. Котлікоф [1], які запропонували методику визначення фінансового розриву. В сучасному науковому просторі існують численні фундаментальні та практичні дослідження фінансової стійкості, зокрема вітчизняними вченими: Т. Богдан [10], Т. Бондарук [11], Т. Єфименко [12], В. Кудряшов [13], В. Руденко [9], О. Степанова [15], О. Тимошенко [17]. Низка авторів поглиблюють свої дослідження через вивчення: проблем впливу зростання витрат на охорону здоров'я внаслідок старіння населення на фінансову стійкість в Україні [15]; сутності фінансової стійкості [14]; залежностей між дисбалансами різних економічних систем [2].

Проте залишається невирішеним питання ідентифікації проблемних зон і викликів фінансової стійкості, що стоять перед країнами Європейського Союзу.

Метою даної статті є систематизація та узагальнення основних викликів фінансової стійкості, що стоять перед державами-членами Європейського Союзу, які повинні адаптуватися до непередбачених обставин в мінливому та нестійкому економічному середовищі.

Вклад основного матеріалу дослідження. Якщо систематизувати та узагальнити основні виклики, пов'язані зі стійкістю державних фінансів, то це: створення незалежних фінансових інституцій, закони про фінансову відповідальність, фінансові правила та управління фінансовими ризиками. Незалежні фінансові установи визначаються Європейською Комісією як державні органи, крім Центрального банку, уряду або парламенту, які готують макроекономічні

прогнози бюджету, відстежують фіскальні результати та консультують уряд з питань фіскальної політики [8]. Вони лише полегшують роботу над надійними державними фінансами, а не приймають рішення, свідомо ізольовані від політики та позбавлені права визначати інструменти політики. Ці установи в основному фінансуються за рахунок державних коштів і функціонально незалежні від податкових органів. Хоча вони дуже різні з точки зору ролей, ресурсів і структур, ці інститути, як правило, поділяють повноваження, що закріплені в законодавстві, і роль «спостерігача», який безпосередньо сприяє публічному обговоренню фіскальної політики і суворій безпартійної участі в їх роботі [5]. Зі створенням цих рад уряди прагнуть зміцнити фіскальні правила, які самі по собі виявилися недостатніми для забезпечення раціонального управління державними фінансами та здійснення позитивних антикризових дій. Зокрема, фіскальні установи можуть надавати макроекономічні прогнози щодо підготовки бюджету, на які не впливають оптимістичні відхилення в офіційних прогнозах уряду. Вони можуть неупереджено контролювати виконання бюджетних планів та дотримання бюджетних цілей, підвищувати обізнаність про короткострокові та довгострокові витрати й переваги бюджетних заходів, як серед політиків, так і серед громадськості, і, нарешті, оцінювати, чи є фіскальні заходи доцільними з точки зору дотримання правил, стійкості державних фінансів [8].

Так, в низці держав-членів Європейського Союзу ці інститути (їх ще називають фіскальними радами) виявилися інструментом вдосконалення фіскальної політики шляхом проведення аналізу, надання оцінок і рекомендацій. Більшість фіскальних рад мають такі функції:

– контроль за виконанням бюджету (перевірка дотримання фіскальних правил та оцінка податкової ефективності);

– консультувати уряд з питань фіскальної політики (оприлюднення думок

та рекомендацій щодо удосконалення фіскальної політики);

– аналіз позиції фіскальної політики шляхом порівняння реалій із передбачуваними цілями та оцінки ефекту від заходів, що були проведені.

Фіскальна рада, як правило, створюється відповідно до Закону про фіскальну відповідальність, який містить чіткі гарантії її незалежності. Роль законів про фіскальну відповідальність полягає у зміцненні фіскальної дисципліни, вдосконаленні середньострокового фіскального планування, пріоритетності витрат, ефективному управлінні державними фінансами (за допомогою фіскальних правил) та сприянні прозорості та стійкості державних фінансів. Крім того, держави часто використовують фіскальну раду в поєднанні з правилами фіскальної політики, а не як їх заміну. Численні фіскальні правила відповідають цифровим цілям, встановленим Європейською комісією для бюджетних агрегатів, оскільки вони являють собою постійне обмеження фіскальної політики, виражене у вигляді зведеного індикатора фіскальних показників [8]. Наприклад, ці правила можна систематизувати таким чином:

– середньострокова бюджетна ціль не перевищує нижньої межі річного структурного балансу державного управління $-0,5\%$ ВВП, виражені в ринкових цінах;

– загальний баланс зведеного бюджету та витрати на персонал не повинні перевищувати річні межі, встановлені фіскальною стратегією на наступні два роки;

– правила про обмеження державного боргу (якщо державний борг вище 50% і нижче 55% , уряду необхідно заморозити загальні витрати на заробітну плату).

Хоча першою основною метою фіскальних правил є підвищення бюджетної дисципліни, вони також мають сприяти координації політики між різними рівнями влади, залежно від їх інституційного

охоплення. Крім того, фіскальні правила сприятимуть зменшенню невизначеності щодо майбутнього розвитку фіскальної політики. Однак фіскальні правила можуть принести користь лише за наявності відповідних інституційних механізмів впровадження або моніторингу або якщо вони підкріплені міцними політичними зобов'язаннями [8]. Нарешті, останнім викликом є управління фіскальними ризиками. Ряд дослідників визначили, що фіскальні ризики - це коливання фіскальних показників по відношенню до їх очікуваного рівня, що впливають з макроекономічних показників і умовних зобов'язань. Іншими словами, виконання бюджету відрізняється від фіскальних прогнозів в результаті різних дисбалансів, таких як відхилення від економічного зростання, стихійні лиха і несподівані юридичні претензії до державних гарантій. Крім того, фіскальні ризики можуть бути або у вигляді макроекономічних показників (процентна ставка, валютний курс, економічне зростання), або як форма умовних зобов'язань, які викликані загрозою невизначеної події. Ці умовні зобов'язання можуть бути визначені законом і бути неявними або очікуваними зобов'язаннями уряду, заснованими на тиску громадськості, наприклад, порятунку банків або організацій державного сектора [5].

Найбільшою проблемою з точки зору умовних зобов'язань є їх складне кількісне прогнозування. Тому в багатьох випадках неспроможність прогнозу викликала додатковий державний борг, підвищення державного боргу, а іноді і труднощі з рефінансуванням. Для того щоб мати уявлення про ймовірність плутанини з умовними зобов'язаннями, слід звернути увагу на різні показники боргового навантаження (заходи платоспроможності і ліквідності). Як правило, коефіцієнти заборгованості по платежам є коефіцієнтами платоспроможності. Наприклад, коефіцієнт обслуговування боргу свідчить про потенційні проблеми з

ліквідністю та валові потреби у фінансуванні, тоді як обсяг фінансування, необхідний для покриття дефіциту з врахуванням амортизації боргу, свідчить про потенційні проблеми з ліквідністю. Іноді може бути важко розрізнити ситуації банкрутства та неліквідності, оскільки проблеми з ліквідністю часто є передумовами для вирішення основних проблем платоспроможності [3].

Надання громадськості інформації про фіскальні ризики може допомогти в управлінні ризиками, підвищенні економічної ефективності та зниженні витрат на запозичення. Внесення інформації про державні фіскальні ризики зменшує асиметрію інформації, забезпечуючи таким чином належну оцінку та визнання ризиків.

Аналіз розкриття інформації про фіскальні ризики рекомендує, щоб урядовий звіт про фінансові результати міг відрізнятися від базових прогнозів, надавати регулярний зведений звіт про основні специфічні ризики для фіскальних прогнозів і регулярно публікувати довгострокові прогнози державних фінансів. Що стосується управління фіскальними ризиками, то Кодекс фіскальної прозорості, опублікований МВФ, рекомендує наступне [6]:

– бюджет повинен мати прозорі та адекватні засоби боротьби з надзвичайними ситуаціями, які виникають під час його реалізації;

– визначати ризики, що пов'язані з базовими активами і пасивами, та демонструвати здатність виявлення і управління ними;

– вплив державних гарантій регулярно має розкриватися та санкціонуватися законом;

– зобов'язання щодо державно-приватного партнерства мають регулярно оприлюднюватися та активно обговорюватися;

– аналізувати, розкривати особливості та керувати урядовим ризиком для фінансового сектору;

– зацікавленість Уряду в вичерпних

активах (природних ресурсах) та їх експлуатації повинна бути оцінена, розкрита та керована.

Виходячи з вищевикладеного, фіскальна стійкість має вирішальне значення і ще більш актуальна в сучасних нестабільних умовах.

Держави-члени Європейського Союзу повинні мати можливість адаптуватися до непередбачених обставин (великих коливань ділового циклу) поза контролем уряду. Аналіз майбутнього розвитку державного боргу та ризиків для фіскальної стійкості наразі має вирішальне значення для країн єврозони та Європейського Союзу в цілому з метою формулювання відповідних політичних рішень та відновлення довіри. У єврозоні та Європейському Союзі загальний фіскальний прогноз продовжує покращуватися.

Як зазначалося, метою цієї статті є висвітлення необхідності аналізу викликів фіскальній стійкості, які б дозволили краще оцінити заборгованість за трьома критеріями, а саме: платоспроможності; ліквідності; реалістичних критеріїв корекції.

Перший передбачає дотримання тимчасового бюджетного обмеження та можливості уряду погасити свій борг без перегляду або за замовчуванням, маючи на увазі, що показники податкового навантаження розроблені. У цій лінії думок це означає, що показники податкового навантаження призначені або для стабілізації, або для зниження.

Другий припускає, що для виконання зобов'язань достатньо ліквідних активів. Це можливо завдяки рівню самих показників податкового навантаження, які мають можливість безперервно полегшувати доступ на ринок, що трансформує борговий профіль, який збалансований за термінами погашення, валютним складом та інвестиціями.

Третій критерій ґрунтується на реалістичних припущеннях і прогнозах щодо макроекономічних коригувань при первинному балансуванні. Це означає, що

коригування економічно і політично доцільно.

Найбільшими викликами для стійкості державних фінансів є створення незалежних фіскальних інституцій, фіскально відповідальних законів, локальних правил управління фіскальними ризиками.

При оцінці фіскальної стійкості слід звертати увагу на поточний і майбутній рівень дефолту державного боргу. Країни з високою заборгованістю більш вразливі до негативного зростання або до шокуючих змін процентних ставок. За відсутності достатньо високого первинного надлишку, який може бути важко підтримувати протягом більш тривалого часу, державний борг може виявитися нестійким ще до вирішення проблем, пов'язаних зі старінням населення [15]. Тому високий рівень державного боргу може поставити під загрозу фіскальну стійкість, не враховуючи довгострокових тенденцій, на які впливає старіння населення.

Багатовимірний підхід Комісії до оцінки фіскальної стійкості інтегрує довгостроковий план для оцінки безпосередніх викликів і ризиків [3]. Як довгостроковий, так і короткостроковий аналіз підтримується відповідними показниками, які можуть вказати на масштаб викликів сталого розвитку. Ці показники дозволяють оцінити, наскільки необхідна серйозна політична перебудова зараз або в майбутньому, а також тип необхідної політичної перебудови (фіскального чи структурного характеру або їх поєднання). У середньостроковій та довгостроковій перспективі необхідно проаналізувати, як потрібно подолати проблему сталого розвитку. Зробити це можна в два прийоми: визначити ступень виникнення значних викликів фіскальній стійкості; визначити характер викликів, для розроблення відповідної політики для подолання ситуації. Це робиться шляхом врахування відносної важливості фіскальних позицій (нинішній і майбутній рівень дефіциту і боргу) і майбутнього

тиску на вікові витрати в Європейському Союзі, особливо в сферах пенсійного забезпечення, охорони здоров'я і довгострокового догляду.

Світова фінансова криза та її наслідки, виявили деякі слабкі сторони в управлінні економічною політикою. Це вимагає серйозних дебатів про перебудову економіки і політико-економічних правил, на основі яких вона розвивається і функціонує. Сучасна боргова криза в значній частині країн-членів ЄС, загроза повторення сценарію 2007 року і нестабільність єврозони, мають на увазі перегляд державних фінансів і затребуваність механізмів забезпечення їх стійкості [7].

Фіскальні дисбаланси бізнесу є ключовим показником, який показує, що наявність значних ризиків у плануванні державної політики щодо державних фінансів може мати довгостроковий негативний вплив на економіку країни. Під час кризи економічної та фінансової нестабільності кілька років тому найбільше постраждали країни з розвинутою економікою [5]. На думку ряду дослідників у цій галузі, ці економіки мали більші фінансові втрати та збільшення державного боргу, ніж економіки країн, що розвиваються. У цьому напрямку думок можна зробити висновок, що більш високий рівень фінансового поглиблення і більші дисбаланси поточного рахунку є типовими рисами розвинених економік (табл. 1).

Таблиця 1
Динаміка державного консолідованого валового боргу в ЄС (% ВВП)

Країна	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Belgium	107.8	185.2	105.6	182.8	99.9	97.6	112.6	169.2
Bulgaria	27.8	25.9	29.1	25.1	22.1	28.0	24.5	23.9
Czechia	41.9	39.7	36.6	34.2	32.1	30.0	37.7	42.0
Denmark	44.3	39.8	37.2	35.9	34.8	33.7	42.2	36.6
Germany	75.3	71.9	69.6	64.6	61.3	58.9	68.6	68.6
Estonia	16.6	18.1	18.6	9.1	8.2	8.5	18.5	17.6
Ireland	184.3	76.7	74.3	67.6	63.8	57.0	58.4	55.4
Greece	188.3	176.7	188.5	179.5	186.4	180.6	286.3	194.5
Spain	185.1	183.3	162.7	101.8	188.4	98.2	128.4	118.3
France	94.9	95.6	98.6	98.1	97.8	97.4	115.6	112.8
Ctualia	83.8	83.2	79.7	76.5	73.2	71.0	87.0	78.4
Italy	135.4	135.3	134.8	134.2	134.4	134.1	154.9	158.3
Cyprus	188.8	186.8	182.6	92.6	98.1	90.4	113.5	101.0
Latvia	41.6	37.0	48.3	38.9	37.8	36.5	42.6	43.6
Lithuania	48.5	42.5	39.7	39.1	33.7	35.8	46.3	43.7
Luxembourg	21.9	21.1	19.6	21.8	28.9	22.4	24.5	24.5
Hungary	76.5	75.8	74.9	72.1	69.1	65.3	79.3	76.8
Malta	62.1	56.2	54.7	47.8	43.7	48.7	53.3	56.3
Netherlands	67.9	64.6	61.9	57.0	52.4	48.5	54.7	52.4
Austria	84.6	84.9	82.8	78.5	74.1	70.6	82.9	82.3
Poland	51.4	51.3	54.5	50.8	48.7	45.7	57.2	53.8
Portugal	132.9	131.2	131.5	126.1	121.5	116.6	134.9	125.5
Romania	39.2	37.8	37.9	35.3	34.5	35.1	46.9	48.9
Slovenia	86.3	82.6	78.5	74.2	78.3	65.4	79.6	74.5
Slovakia	53.5	51.7	52.3	51.5	49.4	48.0	58.9	62.2
Finland	64.5	68.3	68.6	66.8	64.9	64.9	74.8	72.4
Sweden	45.8	43.7	42.3	41.8	39.2	35.2	39.5	36.3

Джерело: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tipsgo10/settings_1/table?lang=en

Дані показують, що є країни, де зафіксовано велике зростання державного боргу більш ніж на 60% ВВП, і країни, які не порушують критерій конвергенції, але темпи зростання боргу збільшуються.

Висновок. Стійкість державних фінансів, яку також називають фіскальною стійкістю - це здатність уряду підтримувати свої поточні витрати, податки та іншу політику в довгостроковій перспективі, не ставлячи під загрозу платоспроможність. У зв'язку з цим фіскальна стійкість має вирішальне значення в сучасних кризових умовах. Встановлено, що стійкість державних фінансів не є непрямую проблемою, а стосується міжгенераційного капіталу і пов'язана з його добробутом. Контроль державного боргу та здатність генерувати борг, коли це необхідно, має важливе значення для надійного функціонування економіки.

Державам-членам Європейського Союзу необхідно адаптуватися до непередбачених обставин, що не залежать від уряду, таким як великі коливання ділового циклу і, перш за все, економічні кризи. Більше того, обмежені можливості вилучення податків з економіки є частиною політичних та економічних причин, які ускладнюють консолідацію, і є свідченням того, що структурні реформи краще впроваджуються в країнах, чії обґрунтовані початкові фіскальні позиції є причиною запобіжної політики.

Таким чином, погіршення фіскальних позицій та збільшення державного боргу в ЄС разом із бюджетним тиском, пов'язаним зі старінням населення, є факторами, які визначили фіскальну стійкість як політичну проблему. Аналіз динаміки державного боргу та нових ризиків для фіскальної стійкості має вирішальне значення для цього критичного моменту для країн євросони та ЄС в цілому. Це нагальна необхідність формулювання відповідних політичних відповідей для відновлення довіри до єдиної сили

економічного і політичного об'єднання. Останні події в умовах кризи суверенного боргу призвели до того, що деякі держави-члени стикаються з доступом до ринку або труднощами і підтверджують, що виклики фіскальній стійкості мають довгостроковий характер.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Auerbach A., Gokhale J., Kotlikoff L. *Generational Accounting: A Meaningful Way to Evaluate Fiscal Policy. Journal of Economic Perspectives.* 1994.
2. Balassone F. Franco D. *Assessing Fiscal Sustainability: A Review of Methods with a View to EMU. Fiscal Sustainability.* 2000. P. 21-60.
3. Barrios, S., d'Andria, D., and Gesualdo, M., *Reducing tax compliance costs through corporate tax base harmonisation in the European Union, JRC Working Papers on Taxation and Structural No 2/2019, European Commission, Joint Research Centre, Seville, 2019*
4. Blanchard O. *Suggestions for a New Set of Fiscal Indicators. OECD Working Paper.* 1990. No. 79.
5. Cebotari A., Davis, J., Lusinyan, L., Mati, A., Mauro, P., Petrie, M., Velloso, R. *Fiscal Risks: Sources, Dis closure and Management. International Monetary Fund working paper.* 2009.
6. Debrun, X., Manmohan, K., *The Discipline Enhancing Role of Fiscal Institutions: Theory and Empirical Evidence. IMF Working Paper.* 2007.
7. European Commission. *Annual Growth Survey 2017, Communication from the Commission to the Euro pean Parliament, the Council, the European Central Bank, the European Economic and Social Commit tee, the Committee of the Regions and the European Investment Bank.* 2016.
8. European Commission. *Fiscal Sustainability Report 2015, Directorate-General for Economic and Finan cial Affairs. European Economy. Institutional Paper 018/2016.* 2016.

9. Rudenko V., Pohrishchuk H., Moskvichova O., Bilyi M. Transformation of the Fiscal Mechanism of EU Member States and Ukraine During the Covid-19 Pandemic: from Consumption Supporting of to Investment Stimulation. *WSEAS Transactions on Environment and Development*. 2022. no. 18, pp. 671–685.

10. Богдан Т.П. Активізація та підвищення якості державних інвестицій в Україні. *Фінанси України*. 2019. №3. С. 56–72.

11. Бондарук Т. Г., Бондарук І. С., Дубина М. В. Фінансова стійкість як фактор формування фіскального простору місцевих бюджетів. *Економічні горизонти*. 2021. №2(13), С.4–16.

12. Єфименко Т. І. Фіскальні реформи та сталий розвиток в Україні. *Фінанси України*. 2016. № 3. С. 7–14.

13. Кудряшов В. П. Механізми фінансування державного бюджету в умовах подолання фіскальних дисбалансів. *Економіка України*. 2016. №7. С. 3–20

14. Маршалок Т., Мороз І. Шляхи забезпечення економічної рівноваги через забезпечення фіскальної стійкості. *Економічний аналіз*. 2019. Том 29. № 3. С. 49-62.

15. Осецька Д. В. Стійкість державних фінансів як фактор конкурентоспроможності національної економіки. *Теоретичні та прикладні питання економіки*. 2015. № 1 (30). С. 423–432.

16. Степанова О. В. Економіка довголіття: нові виклики для рівності та фіскальної стійкості. *Механізми реконструктивного економічного розвитку та соціальні критерії їх ефективності*. Монографічний збірник. Київ, 2017. С. 190–222.

17. Тимошенко О.В., Гудзь Т. П. Аналіз стійкості державних фінансів України. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки»*. 2019. № 4. С. 48-58.

18. Eurostat. General government

gross debt (EDP concept), consolidated - annual data. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tipsgo10/settings_1/table?lang=en (дата звернення: 11.01.2023)

REFERENCES

1. Auerbach, A., Gokhale, J., Kotlikoff, L. (1994). Generational Accounting: A Meaningful Way to Evaluate Fiscal Policy. *Journal of Economic Perspectives*. pp.73-94.

2. Balassone, F., & Franco, D. (2000). Assessing Fiscal Sustainability: A Review of Methods with a View to EMU. *Fiscal Sustainability*, pp.21-60.

3. Barrios, S., d'Andria, D., and Gesualdo, M. (2019) Reducing tax compliance costs through corporate tax base harmonisation in the European Union, JRC Working Papers on Taxation and Structural No 2/2019, European Commission, Joint Research Centre, Seville.

4. Blanchard, O. (1990). Suggestions for a New Set of Fiscal Indicators. OECD Working Paper. No.79.

5. Cebotari A., Davis, J., Lusinyan, L., Mati, A., Mauro, P., Petrie, M., Velloso, R. (2009). Fiscal Risks: Sources, Dis closure and Management. International Monetary Fund working paper

6. Debrun, X., Manmohan, K. (2007). The Discipline Enhancing Role of Fiscal Institutions: Theory and Empirical Evidence. *IMF Working Paper*.

7. European Commission. Annual Growth Survey 2017 (2016), Communication from the Commission to the Euro pean Parliament, the Council, the European Central Bank, the European Economic and Social Commit tee, the Committee of the Regions and the European Investment Bank

8. European Commission. Fiscal Sustainability Report 2015 (2016), Directorate-General for Economic and Finan cial Affairs. *European Economy. Institutional Paper* 018/2016.

9. Rudenko V., Pohrishchuk H., Moskvichova O., Bilyi M. (2022) Transformation of the Fiscal Mechanism of EU Member States and Ukraine During the Covid-19 Pandemic: from Consumption Supporting of to Investment Stimulation. *WSEAS Transactions on Environment and Development*, no. 18, pp. 671–685.
10. Bohdan T.P. (2019) Aktyvizatsiia ta pidvyshchennia yakosti derzhavnykh investytsii v Ukraini [Acceleration and improvement of the quality of public investments in Ukraine]. *Finance of Ukraine*, no. 3, pp. 56–72. (in Ukrainian)
11. Bondaruk T. G., Bondaruk I. S., Dubina M. V. (2021). Finansova stiykist' yak faktor formuvannya fiskal'noho prostoru mistsevykh byudzhativ. [Financial stability as a factor in the formation of the fiscal space of local budgets]. *Economic horizons*. 2021. No. 2(13), pp. 4–16. (in Ukrainian)
12. Yefimenko T. I. Fiskal'ni reformy ta stalyy rozvytok v Ukrayini.[Fiscal reforms and sustainable development in Ukraine]. (2016). *Finances of Ukraine*. No. 3. P. 7–14. (in Ukrainian)
13. Kudryashov V.P. Mekhanizmy finansuvannya derzhavnoho byudzhetu v umovakh podolannya fiskal'nykh dysbalansiv. [State budget financing mechanisms in the conditions of overcoming fiscal imbalances]. (2016). *Ukraine economy*. No. 7. P. 3–20. (in Ukrainian)
14. Marshalok T., Moroz I. (2019). [Ways of ensuring economic balance through ensuring fiscal stability]. *Economic analysis*. Volume 29. No. 3. P. 49–62. (in Ukrainian)
15. Osetska D. V. (2015). [The stability of state finances as a factor in the competitiveness of the national economy]. *Theoretical and applied issues of economics*. No. 1 (30). P. 423–432. (in Ukrainian)
16. Stepanova O. V. (2017). [Longevity economics: new challenges for equality and fiscal sustainability]. Mechanisms of reconstructive economic development and social criteria of their effectiveness. Monographic collection. Kyiv, 2017. P. 190–222. (in Ukrainian)
17. Tymoshenko O.V., Gudz T.P. (2019). [Analysis of the stability of public finances of Ukraine]. *Scientific Bulletin of the Poltava University of Economics and Trade. Series "Economic Sciences"*. No. 4. P. 48–58. (in Ukrainian)
19. Eurostat. General government gross debt (EDP concept), consolidated - annual data. Available at: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tipsgo10/settings_1/table?lang=en (accessed 11 January 2023).